

Stier onthoornt kalveren

Fokken met hoornloze stieren is niet nieuw, maar het is wel een actueel onderwerp vanwege de toenemende aandacht vanuit de maatschappij voor dierenwelzijn. Steeds meer ki-organisaties bieden hoornloze stieren aan. Langzaam aan maakt het gebruik van hoornloze stieren opgang bij melkveehouders.

TEKST ALICE BOOIJ

Kalveren onthoornen is geen prettig werk, niet voor de veehouder en ook niet voor het kalf. De nog jonge dieren worden verdoofd en de dierenarts haalt de kleine horentjes eruit. Het betekent even een terugval in groei en het is voor de kalveren geen prettige ingreep. Maar het onthoornen kan ook anders: door het fokken met hoornloze stieren. Zij geven kalveren die van nature hoornloos zijn.

Stilletjes verdwenen

Hoornloze stieren zijn niet nieuw. Al helemaal niet bij herefords en black angus, waar hoornloosheid al een raskenmerk is. Bij melkveerassen is het dominante gen van hoornloosheid (zie middelste kader) maar sporadisch aanwezig. Toch komt hoornloosheid bij holstein al meer dan honderd jaar voor, zo blijkt uit stamboekgegevens. In 1886 werd er zelfs een speciale rubriek van hoornloze dieren op de keuring geshowd. In die tijd was hoornloosheid

echter niet gewenst. Waar moesten anders de nummers van de koeien in gebrand worden? En de horens waren een makkelijke 'kapstok' om koeien mee vast te zetten. Logisch dus dat de hoornloze variant in de holsteinpopulatie stilletjes aan verdween. Totdat dierenwelzijn hoog op de agenda kwam te staan en er kritisch meegekeken werd bij het onthoornen van kalveren. Er zijn verschillende ki-organisaties druk geweest om hoornloze dieren in de populatie op te zoeken en zo kregen hoornloze stieren in hun fokprogramma's kansen bij de allerbeste koeien. Het grote probleem was namelijk dat de foktechnische kwaliteit van de hoornloze dieren lager lag, dat wil zeggen dat hun melkproductie, gehalten en exterieur niet concurrerend waren met andere dieren. Een van de stieren die de ommekeer inluidde, is de stier Aggravation Lawn Boy P-red, een rode Amerikaanse stier met een sterke vererving, die ook nog

eens hoornloos bleek te zijn. Voeg daarbij de techniek van genomic selection (waarbij al op jonge leeftijd de potentie van een dier in beeld is) en fokkerijorganisaties kunnen actief werken aan en zoeken naar de (genetisch) beste dieren die ook nog eens het vermogen hebben om hoornloze kalveren te geven.

Verschillen tussen landen

Zo is er een heel assortiment aan hoornloos fokkende stieren ontstaan. 'We zetten tussen de vijf en tien hoornloze stieren per jaar in', vertelt Gert-Jan van den Bosch, productmanager genetica bij CRV. 'Met name de roodbonte stieren zijn al concurrerend. De beste zouden ook zonder hun hoornloze eigenschap ingezet worden.' Hij signaleert dat het gebruik van hoornloze stieren langzaam opgang vindt. 'In Europa zie je wel grote verschillen tussen landen bij het gebruik van hoornloze stieren, in Duitsland is de aandacht het grootst.'

MELKVEEHOUDSTER SANDRA RUITER: 'COMPLEET HOORNLOOS GEFOKTE VEESTAPEL ZOU MOOI ZIJN'

Melkveehouder Bert Knol en zijn vriendin Sandra Ruiten uit Genemuiden gebruiken vanaf het begin hoornloze stieren. 'Het is voor ons een duidelijke keuze', vertelt Sandra, die inmiddels een tiental hoornlo-

ze kalveren verzorgt die zonder horens zijn geboren. 'Het is het allermost als de kalveren gewoon hoornloos geboren worden. Horens zijn gewoon gevaarlijk.' Het onthoornen van de kalveren is niet leuk, vult Sandra aan. 'Het is toch sneu voor die kalveren. Als je dat kunt voorkomen door hoornloze stieren te gebruiken, moet je dat meteen doen.' Sandra geeft wel aan dat haar vriend wat zakelijker is als het om onthoornen gaat. 'Mannen zeggen dan sneller "het moet even", terwijl je je als vrouw vooral door de emotie laat leiden omdat het zielig is voor het kalf.' Sandra kan binnen enkele weken de hoornloze kalveren herkennen. 'Bij de geboorte zie en voel je geen verschil, en bij

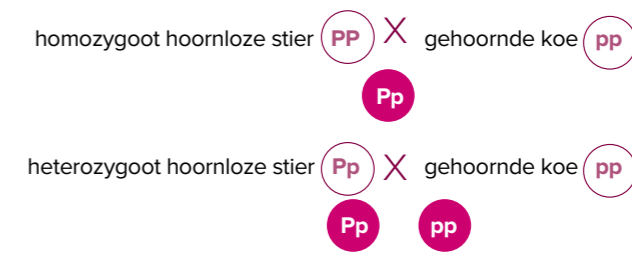
de hoornloos geboren kalveren blijft dat zo. Kalveren met horens krijgen dan al kleine knobbels. Het verschil is heel erg duidelijk te voelen.' Sandra en Bert blijven hoornloze stieren gebruiken op hun tweehonderd koeien. Sandra: 'Mits ze natuurlijk ook goed scoren op de andere kenmerken. Het gaat bij ons wel om de melkproductie. Het hoornloosfokprogramma is nog maar pas begonnen, dus we verwachten wel nog meer en betere stieren. Het zou mooi zijn als er een keer een echte topstier kwam die hoornloze kalveren geeft.' Het doel is duidelijk: 'Een compleet hoornloos gefokte veestapel. Dat zou heel erg mooi zijn.'

HOE FOK JE HOORNLOOSHEID IN DE VEESTAPEL?

Hoornloosheid is vrij gemakkelijk in een veestapel te fokken omdat het hoornloosheidsgen dominant is, net als bijvoorbeeld de zwartbonte kleur. Er komen bij koeien twee verschillende vormen van hoornloosheid voor: de homozygote en de heterozygote vorm. Een homozygoot hoornloze stier, aangeduid met PP achter zijn naam, geeft bij een gehoornde koe honderd procent hoornloze nakomelingen. Een heterozygoot hoornloze stier, Pp in dit geval, geeft in de helft van de gevallen kalveren zonder horens bij paring met een gehoornde koe.

In figuur 1 is de vererving van verschillende typen hoornloze stieren weergegeven. Bij een paring wordt van zowel de koe als de stier één gen doorgegeven aan de nakomeling. Bij homozygoot hoornloze stie-

ren gaat er altijd een P door naar het kalf en vanwege de dominantie van hoornloosheid betekent het dat zo'n kalf altijd hoornloos is. Is de stier heterozygoot, dan heeft de helft van de kalveren horens.

Figuur 1 – Mogelijkheden bij het paren van een hoornloze stier met een gehoornde koe

HANNEKE VAN ORMONDT VAN WAKKER DIER: 'WAAROM NIET DE HUISVESTING AANPASSEN?'

Ook Wakker Dier is kritisch over het onthoornen van kalveren. 'Niemand wil de horens van stieren, koeien of kalveren verwijderen', aldus beleidsmedewerkster Hanneke van Ormond. 'Dat is een pijnlijke ingreep en eigenlijk een heel verkeerde oplossing om dieren in een kleinere omgeving te houden. Als Wakker Dier willen we daar zo snel mogelijk vanaf.'

Hoornloos fokken zou een oplossing kunnen zijn, zo realiseert Van Ormond zich. 'Maar waarom moet er altijd gesleuteld worden aan de dieren en waarom wordt er niet kritisch naar zijn of haar omgeving gekeken?', vraagt ze zich af. Wat Wakker Dier betreft wordt een dier gehouden in een omgeving waarin het past, met alle lichaamsdelen. 'Of het nou

snavels, horens of ballen zijn, ze horen aan het dier.' De beleidsmedewerkster geeft aan dat veehouders wel de mogelijkheid moeten krijgen om te zorgen voor ideale huisvesting voor hun dieren. 'Dat begint met een eerlijke prijs voor de producten in de supermarkt. Daar ligt volgens ons de oplossing.'